

Η ΛΙΠΕΣ ΤΟΥ ΖΑΧΟΥ

ΕΙΣ τὴν γειτονιάν μας, γωνιὰν μὲ γωνιὰν μὲ τὴν πατρῶαν μου οἰκίαν, εἶχε κατοικήσει τῶ 18... ὁ Ζάχος τῆς Στάμαινας, πρῶην ναυτικός, ὡς 45 χρόνων, πρὸ ὀλίγων μηνῶν γυρίσας ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐκατοίκησε μαζί μὲ μίαν νεαράν, ἰσχνήν, κοντὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν εἶχε πάρῃ ἀπὸ τὸ προάστειον τοῦ Πέρα Μώλου, ἀπὸ τὴν νῆσον τὴν ἀντικρυνήν. Πρὸ ὀλίγων μόλις ἐβδομάδων, ἐν τούτοις, εἶχε στεφανωθῇ εἰς τὸ χωρίον μὲ μίαν ἄλλην· πλήν τὸ συνοικέσιον αὐτό, καθὼς ἐλέχθη, ἐναυάγησε...

Ἐνθυμούμην παιδιόθεν τὸν Ζάχον, τὸν θορυβοποιὸν καὶ οἰνοπότην καὶ καλόκαρδον. Κατήγετο ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῆς Πασσίνας· οὕτω συνήθως ἐκαλεῖτο ἡ μάνα του. Θαρρῶ πῶς ἦτον αὐτὴ δευτέρα ἐξαδέλφη τοῦ πατρός μου.

Ἦτο πράγματι ἀπλοϊκὴ γυνή, καὶ εἶχεν ἀποθάνει μὲ πολλοὺς καῦμούς εἰς τὸ στῆθος. Εἶχε πολλοὺς καλογήρους εἰς τὴν οἰκογένειάν της. Ὁ ἀδελφός της Παπα - Γεράσιμος, ἐγκαταβιώσας εἰς μονύδριον τοῦ τόπου μας, ἔφαγέ ποτε, καθὼς ἔχω ἀκούσει, σαράντα βότσια καλαμπόκια ὡμά, ἀγνοῶ ἂν κατόπιν στοιχήματος ἢ χωρὶς στοιχήμα. Ὁ Παπα - Καيسάριος, ἄλλος ἀδελφός της, εἶχε χρηματίσει ἐπὶ μακρὰ ἔτη Προηγούμενος εἰς τὴν Μεγάλην Λαύραν τὴν ἐν Ἀθῶ. Οὗτος, ἂν καὶ ὡς προεστῶς Ἰδιορρύθμου μοναστηρίου* εἶχεν ἰδίαν περιουσίαν, ἡρνεῖτο νὰ δίδῃ χρήματα εἰς τοὺς συγγενεῖς του, λέγων ὅτι «τὰ καλογηρικὰ γρόσια γίνονται φεῖδια καὶ σὰς τρῶνε...».

Ὁ ὀλίγον μετ' αὐτὴν ἐπιζήσας σύζυγός της, ὁ μπάρμπα - Στάμος τῆς Στάμαινας, εἶχε σκαρώσει ποτὲ ἐταιρικῶς γολέταν μαζί μ' ἓνα φίλον του, καπετὰν Κοσμάν, εἰς τὸν Πίσω Ἀρσανᾶν στοῦ Τσίφερη, κάτω ἀπὸ τὰ ἐρημικὰ καὶ ἀνεμοδαρ-

* Ἰδιορρυθμα λέγονται ὅσα δὲν εἶνε Κοινόβια.

μένα Μνημούρια τοῦ χωρίου, εἰς τὸ ρίζωμα τοῦ βράχου τοῦ θαλασσοπλήκτου. Ἀλλὰ τὸν ἔβγαλεν ἀπ' ἔξω ὁ συνέταιρός του, καὶ δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν ὡς συμμετοχόν του εἰς τὸ σκάφος, ἅμα ἐπιστρέψαντα ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ὅπου εἶχεν ὑπάγει ἰδοῦ ἐκ ποίας ἀφορμῆς.

Ὁ μπάρμπα - Στάμος εἶχεν ἀνακαλύψει εἰς ἓνα γιालόν, ὡς ἐν μίλιον ἀντικρύ, κοντὰ στὴν Καναπίτσα, 12 ὡς 15 βαρέλια χωμένα εἰς τὴν ἄμμον, γεμᾶτα ἐκλεκτὸν ἀγγλικὸν ῥῶμι, ἀναμιγνύον τὴν νύκτα τὸ ἄρωμά του μὲ τὸ ἰώδιον τοῦ γιालοῦ. Ἐκεῖ τὰ εἶχε κρύψει προσωρινῶς ὁ γέρο - Τσαρούχας, κυβερνήτης μεγάλης τρεχαντήρας. Ὁ γέρο - Στάμος, μὴ ἔχων καρδιὰν νὰ προδῶσῃ, ἐβουλήθη νὰ γείνη μοιραστής καὶ μεριδιοῦχος εἰς τὰ βαρέλια, κ' ἐκύλισεν ἢ ἔσπρωξεν ἕως τὴν βάρκαν του, μὲ τὴν ὁποίαν εἶχε πλεύσει ἕως ἐκεῖ, ὅσα κομμάτια ἠμπόρεσεν αὐτὸς καὶ ὁ κωπηλάτης του. Πλὴν τότε οὗτος, ὁ Στεφανῆς ὁ καλούμενος Γρουῦτσος, τοῦ λέγει :

— Νὰ σ' πῶ, νὰ σ' πῶ, μπάρμπα Στάμο, μπορούμε νὰ δέσουμε μὲ τὸ σκοινί, τὸ σκοινὶ καμπόσα ῥωμ... ῥωμ... ῥωμιοθάρελ' ἀκόμη ;

— Τί λές, βρε παιδί ;

— Αὐτὸ π' σ' λέω, σ' λέω, μπά... μπάρμπα - Στάμο. Μποροῦν νὰ πλέ... νὰ πλέψουνε τὰ βαρέλια κ... κ... κοντὰ π τ' βάρκα.

Ὁ μπάρμπα - Στάμος τὸ εἶχε σκεφθῇ ἀκόμη πρωτίτερα, πρὶν τὸ εἶπῃ ὁ βραδύγλωσσος ὁ Στεφανῆς. Ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ ἔκαμνεν, ἂν δὲν τοῦ τὸ ἔλεγεν ἄλλος.

— Μὰ θὰ βουλιάξουν, βρε παιδί, εἶπεν ἀκόμη. Γεμᾶτα τὰ βαρέλια θὰ πᾶν στὸν πάτο.

— Ἐνα, δύο, ἀπήντησεν ὁ Στεφανῆς, θὰ τὰ δέ... τὰ δέσουμε σφ... σφ... σφιχτά, σιμὰ κοντά, καὶ τσ' μπ... μπάντες τσ' β... τσ' βάρκας. Τὰ πᾶμε πίσω ἀπὸ τὸ Μύτικα, στὸ Σκλ... Σκλ... στὸ Σκληθρί.

Κ' ἐδείκνυε τὴν μικρὰν προβλήτα, τὸ ἀκρωτήριον τῆς μικρᾶς τοῦ αἰγιαλοῦ ἀγκάλης.

— Κεῖ θὰ πᾶμε, νὰ τὰ φουντάρουμε, εἶπε. Στὸ κ... κ... στὸ κατατόπι ποῦ ξέρω ἐγώ... νὰ τὰ δέσουμε σύρριζα... σφ... σφιχτά, κοντὰ τσ' μπάντες.

— Θὰ τὰ φουντάρουμε ἢ θὰ μᾶς φουντάρουν ; εἶπε στενάξας ὁ γέρο - Στάμος.

Εὐρίσκετο ἀρκετὸν σχοινὶ ὑπὸ τὴν πλώρην τῆς βάρκας. Εἶχαν ὑπάγει διὰ νὰ κατεβάσουν δύο ἢ τρεῖς στραβόξυλα ἀπὸ τὸ βου-

νόν, ἀκόμη καὶ διὰ νὰ παραλάβουν δύο γίδια ἀπὸ τὸ κοπάδι τοῦ Ντανκία βόσκοντος εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἄλλ' ἀφοῦ ἀνεκάλυψαν τυχαίως τὰ βαρελάκια, ἐν τῷ μεταξύ ἐξέχασαν καὶ τὴν ξυλείαν καὶ τὰ βοσκήματα.

Ἐκοπίασαν πολὺ νὰ ἐκτελέσουν τὸ πείραμα, τὸ ὁποῖον εἶχεν υποβάλει ὁ Στεφανῆς, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν. Τέλος, ὕστερον ἀπὸ τόσας ἀργοπορίας, τοὺς ἐπῆρ' ἡ μέρα, ἀνεκαλύφθησαν καὶ ὕστερον ἀπὸ ὑποδικίαν μηνῶν κατεδικάζοντο εἰς μακρὰν φυλάκισιν, ὁ γέρο - Τσαρούχας, ὁ Στάμος κι' ὁ Στεφανῆς ὁ Γροῦτσος.

Ὅταν ἐβγῇκεν ὁ Στάμος ἀπὸ τὴν φυλακὴν, ὁ σύντροφός του δὲν τὸν ἀνεγνώρισε πλέον ὥς συνιδιοκτήτην τῆς σκούνας. Κ' ἐκεῖνος εἶχεν ἀδελφὸν καλόγηρον — τὸν παπᾶ - Διονύσιον, Προηγούμενον εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Δοχειαρίου.

Κοντὰ εἰς τὸν παπᾶ - Καισάριον, εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ ἱεροῦ Ἀθωνος, εἶχεν ὑπάγει νεανίσκος ὁ ἀνεψιός του Γιάννης, πρωτότοκος υἱὸς τῆς Πασσίνας. Οὗτος, ὁ παπᾶ - Γιάπαφος ὀνομασθεῖς, ἀνεδείχθη μέγας Κελλιώτης καὶ πραγματευτῆς εἰς τὰς Καρυάς, πλούσιος, ταξιδευτής, καὶ ζῶν ἐν πολυτελείᾳ. Οὗτος, ἀφοῦ εἶχε δώσει ἀρκετὰ εἰς τὸν πατέρα του, ἐχορήγησεν ὀλίγα εἰς τοὺς δύο ἀδελφούς του. Εἰς τὸν Χρῆστον, τὸν δευτερότοκον, ἔδωκε διὰ νὰ κάμῃ βρατσέραν ν' ἀρμενίζῃ, καὶ εἰς τὸν Ζάχον, τὸν νεώτερον, ἔδωκε διὰ νὰ κάμῃ μαγούναν νὰ ξεφορτώνῃ τὰ καράβια. Ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὁ Χρῆστος ἔφαγε τὴν βρατσέραν, καὶ ὁ Ζάχος ἔφαγε τὴν μαγούναν — ἴσως διότι ἐφοβήθησαν μὴ φαγωθῶν ἀπ' αὐτὰ τὰ δύο πράγματα, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ θεοῦ των, κ' ἐπρόλαβαν νὰ τὰ φάγουν — πράγματα ἄψυχα, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ κινούμενα καὶ τρίζοντα φοβερά. Καὶ μετ' ὀλίγον, ὅταν ὁ παπᾶ - Γιάπαφος ἀπέθανε νέος ἀκόμη, ὁ Χρῆστος ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν, νομίζω, διὰ χρεὴ, ὁ δὲ Ζάχος, ἀφοῦ ἐξέκαμε τὴν μαγούναν, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

Μετὰ χρόνους ὕστερον, ἰδοὺ ὁ Ζάχος ἐγύρισεν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν. Γεροντοπαλλήκαρον, ἀκμαῖος ἀκόμη, καὶ φέρων τὸ στίλβωμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ δικοί μας προσλαμβάνουν ὅταν διατρίβουν ὀλίγα ἔτη εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας. Ἐπανελθὼν εὔρε τὴν πατρίαν οἰκίαν εἰς τὴν θέσιν ποῦ εὕρισκει ὁ ἀγρότης τὸ χωράφι του κατόπιν αἰφνιδίας πλημμύρας, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ἐκοιμήθη εἰς τὴν σπηλιάν : τὰ σύνορα παραμερισμένα, τὸ

Μετ' οὐ πολὺ ἡ κόρη — ἡ μᾶλλον ἡ μάννα της — ἀπεφάσισε «νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὴν σκάλαν της», καὶ νὰ δεξιωθῇ τὸν ἐρχόμενον ὄψιμον γαμβρόν. Ὁ ἄρραβὼν συνήφθη, τὰ «μυασίδια» τοῦ ἄρραβωνιαστικοῦ ἔγειναν — ἡ λίρες τῆς Ἀμερικῆς ἐβαστοῦσαν ἀκόμῃ — καὶ μετὰ τρεῖς ἐβδομάδας ἐτελέσθη ὁ γάμος. Γάμος μεγαλοπρεπῆς, καίτοι νυκτερινὸς — πανηγυρικὸς καὶ θορυβώδης — ὅπως ἐσυνείθιζαν εἰς τὸν Μαχαλᾶν τῶν παλαιῶν εὐπόρων ἐμποροπολιάρχων. Ὅλοι οἱ καλεσμένοι ἐξεφάντωσαν, ἐχόρευσαν, ἐπήδησαν ὡς τὸ πρῶτ', ἐτραγούδησαν, μὲ δύο ζυγίαις βιολιά καὶ λαγούτα. Ἀλλ' ὅταν τὴν χαραυγὴν, μετὰ ἓνα γύρον ἔξω, περὶ τὴν μικρὰν πλατεῖαν καὶ τὸν βράχον, ἡ παρέα ἐγύρισε κατὰ τὸ σπίτι διὰ νὰ ψάλλῃ τὰ «πιστρόφια», δύο ἐκ τῶν ζωηροτέρων, οἵτινες προηγοῦντο τῶν μουσικῶν οἰονεῖ σημαιο-

φόροι, βλέπουν μίαν σκιάν νὰ κρύπτεται δειλῶς ὀπισθεν τῆς γωνίας ἑνὸς χαλάσματος οἰκίας, ὡς φάντασμα. Ὁ πρῶτος τῶν δύο τὸν ἀνεγνώρισεν. Ἦτον ὁ Ζάχος.

— Τί τρέχει, γαμπρέ;

— Τίποτε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος συστελλόμενος ὀπισθεν τοῦ ἔρειπίου. Ἔτσι βγῆκα.

— Δὲν ἐπλαγιάσατε;

— Ἀκόμα.

Ὁ Ζάχος ἐκινήθη ὡς νὰ ἔβαινε πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης. Εἶτα, ὅταν ἐκρύφθη ὀπισθεν ἑνὸς κτιρίου, ἐτράπη ἄλλην ὁδόν. Ἡ παρέα τῶν καλεσμένων ὀπισθοδρόμησε πρὸς τὸν κατήφορον τοῦ βράχου, εἶτα διελύθη.

Τρεῖς μῆνας ὕστερον, ὁ Ζάχος ἐλθὼν ἐκατοίκησεν εἰς τὴν γειτονικὴν μας οἰκίαν. Ἡ γυναικοῦλα τὴν ὁποίαν εἶχε φέρει ἀπὸ τὸν Πέρα Μῶλον ἦτο ἀπλῆ, μελιχρία, ἐντροπαλή. Ἐλεγε καλημέρα εἰς τῆς γειτόνισσες, καὶ δὲν ἐπιανεν ἄλλην ὁμιλίαν.

Ποικίλαι διηγήσεις εἶχον κυκλοφορήσῃ ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν καὶ τὸ ἐπεισόδιον, τὸ ἐπακολουθῆσαν εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον τοῦ Ζάχου. Σχεδὸν κανεὶς δὲν εἶπεν ὅτι αὐτὸς δὲν ἠθέλησε τὴν νύμφην. Ἐπιστεύθη μᾶλλον ὅτι ἡ κόρη τὸν ἐδίωξε, πλὴν κανεὶς δὲν εἴξευρε τὸ διατί.

Ὅχι ὠτακουστῆς ἀλλὰ διαβάτης, ὀλίγας ἐβδομάδας πρὶν ἀποθάνῃ ὁ Ζάχος — διότι ὁ Ζάχος ἀρρώστησε καὶ ἀπέθανε καὶ ἡ ξένη γυναικοῦλα, ἀφοῦ τὸν προέπεμψε πενθοῦσα μέχρι τοῦ τάφου, ἐμάζωξε τὰ φορέματά της, ἡ πτωχή, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον της, εἰς τὸν Πέρα Μῶλον — ἀπλοῦς, λέγω, διαβάτης συνέβη μίαν ἐσπέραν ν' ἀκούσῃ, καὶ ἂν ᾔθελε καὶ ἂν δὲν ᾔθελε, τὸν ἐξῆς διάλογον μεταξὺ τοῦ Ζάχου καὶ ἑνὸς μπαρμπέρη φίλου του ἐκ τῆς παλαιᾶς παρέας, ἀνάμεσα εἰς ἓν στενὸν μεταξὺ δύο οἰκιῶν, εἰς τὴν ἀμυδρὰν ἀνταύγειαν τοῦ μεμακρυσμένου φανοῦ, τὸν ὁποῖον μᾶς ἔβαλε τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον ὁ πρωτόβγαλτος Δήμαρχός μας.

— Μὰ γιατί, καϋμένε Ζάχο; ἡρώτα ὁ μπαρμπέρης, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο κάπως πιομένος.

— Γιὰ τσ' γάτας τ' αὐτί, ἀπὴντα ὁ Ζάχος, ὅστις ἐφαίνετο ἕνα βαθμὸν περισσότερον ἀπὸ τὸν φίλον του.

— Μὰ θὰ μοῦ πῆς! ἐπέμεινεν ὁ φίλος. Ὁ κόσμος τῶχει τούμπανο. Ἐλα δά, καϋμένε.

— Ὁ κόσμος... νὰ σκάσῃ! εἶπε, μετὰ θυμοῦ ὁ Ζάχος. Καὶ τί ξέρει ὁ κόσμος τί τοῦ γίνεται;

— Τί ἔτρεξε λοιπόν ;

— Τί νά τρέξη. . .

Ὁ Ζάχος ἐσταμάτησεν ἀποτόμως, καί ἤρχισε νά ὁμιλῇ ταχέως καί μέ σιγανήν φωνήν :

— Ἀκοῦς, βρε ἀδελφέ ! Αὐτή, πρὶν πλαγιάσουμε, ἤθελε, κατὰλαβες, νά τῆς δώσω τῆς λίρες ! νά πιάσῃ τῆς λίρες, νά τῆς μετρήσῃ καί νά τῆς κρατήσῃ, νά τῆς ἔχῃ στὰ χέρια της. Γιὰ τῆς λίρες μου, κατὰλαβες, μέ εἶχε πάρῃ. Μά, ποῦ λίρες ; Ἡ λίρες εἶχαν στραγγίσει, πρὶν γείνῃ ὁ γάμος. Μήπως ἦτο βρύση, μαθές ;

— Λοιπόν ;

— Τὸ λοιπόν, σὰ δὲν εἶχα λίρες, μ' ἔδιωξε. Αὐτὸ ἦτον ὅλο.

Ὁ φίλος ἐπιάσε μετ' οἴκτου τὴν κεφαλὴν. Εἶτα μυστηριωδῶς ἠρώτησε :

— Καί δὲ μοῦ λές, αὐτὴ ποῦ ἔχεις τώρα, τὴν ἔχεις μέ στεφάνι ;

Ὁ Ζάχος ἀνυπόμονος ἀπήντησε :

— Μὴ ῥωτᾷς ! . . .

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΑΣΤΕΙΟΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΑΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ὁ Α' τῆς Βαυαρίας, φίλος καὶ προστάτης τῶν ὀραίων τεχνῶν καὶ τῶν ὀραίων ἡρωίδων τοῦ θεάτρου, ὁ διὰ τὴν λατρείαν τῶν ἀρχαίων συναιέσας νά γίνῃ ὁ υἱός του Ὁθων βασιλεὺς τῆς ἐρειπωμένης ἐκ τοῦ πολυετοῦς ἀγῶνος νεωτέρας Ἑλλάδος, εἶχε παραιτηθῇ τοῦ θρόνου κατὰ τὸ 1848 ὑπὲρ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του Μαξιμιλιανοῦ καὶ ἐξῆλ ἰδιωτεύων ἐν Μονάχῃ μέ τὰς καλλιτεχνικὰς του ἀπολαύσεις καὶ τὴν εὐθυμὸν του φιλοσοφίαν.

Ἡ μεγαλειτέρα θλίψις, ἣν ἠσθάνθη κατὰ τὴν εὐτυχεστάτην αὐτὴν περίοδον τοῦ βίου του, προῆλθεν ἐκ τῆς ἐκθρονίσεως τοῦ Ὁθωνος τὸ 1862· διότι πρὶν ἢ παρέλθωσι 30 ἔτη εἶδε καταρρεῦσαν πᾶν ὅ,τι ὠνευρεῦθη ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἤκουσε λόγους ἀχαριστίας παρὰ τῶν Ἑλλήνων προσθαλόντων καὶ αὐτὸν ὡς γενάρχην τῆς δυναστείας. Καὶ ἐνεθυμήθη τὴν αἰώνιαν ἀλήθειαν τοῦ ἀρχαίου γνωμικοῦ : « Βασιλικὸν γὰρ εὖ μὲν πράττειν, κακῶς δὲ ἀκούειν ».

Ὀλίγον μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ὁθωνος, ἦλθεν εἰς Μόναχον ὁ πρίγκηψ Βάζας (Wasa) ὑπερεξηκοντούτης, ὅστις ἦτο δεκαπενταετῆς ὅτε ὁ πατὴρ του τὸ 1809 παρητήθη τοῦ θρόνου τῆς Σουηδίας δι' αὐτὸν καὶ τὸν υἱὸν του ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ του Καρόλου τοῦ II'.